

Sp. 395. Tillaga til þingsályktunar [231. mál]

um vararaforkustöðvar á Ólafsfirði, Dalvík, Grenivík og Kópaskeri.

Flm.: Lárus Jónsson, Halldór Blöndal.

Alþingi ályktar að skora á ríkisstjórnina að fela Rafmagnsveitum ríkisins að reisa vararaforkustöðvar á Ólafsfirði, Dalvík, Grenivík og Kópaskeri og endurbæta vélbúnað í stöðinni á Raufarhöfn.

Greinargerð.

Nýlega kom ápreifanlega í ljós, þegar mikið óveður geisadi á Norðurlandi, að nokkrir þéttbýlisstaðir á Norðurlandi eystra eru illa settir með vararaforku. Hér er fyrst og fremst um að ræða Ólafsfjörð, Dalvík og Grenivík, en einnig væri þörf á að reisa varastöð á Kópaskeri fyrir sveitirnar í kring og hyggja að endurbótum á vélum vararafstöðvarinnar á Raufarhöfn.

Á Ólafsfirði, Dalvík og Grenivík voru milljónatuga verðmæti í hættu vegna rafmagnsskorts, svo að sólarhringum skipti, eftir að línur frá Laxárvirkjun og Skeiðsfossvirkjun biluðu í umræddu óveðri. Hér var bæði um að ræða heimili fólks, sem beint og óbeint þarfnast raforku á þessum stöðum til upphitunar, og hvers konar atvinnurekstur og hraðfrystihús, en þar eru milljónaverðmæti í hættu, ef raforku nýtur ekki við, auk þess tjóns, sem verður á starfrækslu húsanna. Ekki er óraunsætt að áætla, að frosinn fiskur í geymslum hraðfrystihúsa á þessum stöðum hafi numið að verðmæti 30—40 millj. kr., þegar orkuskortur kom í veg fyrir, að hægt væri að halda við frosti á geymsluklefum hraðfrystihúsanna. Í þetta sinn fór allt vel. En sú áhætta, sem tekin er með núverandi fyrirkomulagi, er gífurleg.

Á Dalvík og Ólafsfirði eru hitaveitur, en rekstur þeirra er þó mjög háður raforku. Á Dalvík er dælustöð, sem þarfnast raforku til daglegs rekstrar, svo og toppkyndistöð, sem notuð er einmitt þegar kaldast er í veðri. Á Ólafsfirði er hluti kaupstaðarins háður því, að dælustöð geti fengið raforku, en það eru byggðahverfin á svonefndum Brekkum, en þar býr verulegur hluti bæjarbúa. Þessir staðir

eru því verulega háðir öruggri raforku til húshitunar, þótt þar séu hitaveitur. Dalvíkingar hafa hvað eftir annað óskað eftir að fá vararafstöð frá Rafmagnsveitum ríkisins, en það hefur ekki tekist, og eru þeir nú í þann veginn að leggja í verulegan kostnað til þess að koma sjálfir upp varastöðvum fyrir hitaveituna, sem væri óþarfi, ef varastöð yrði komið upp fyrir kaupþúnið allt, svo sem lagt er til í þessari tillögu. Á Ólafsfirði er litil vatnsaflstöð í Garðsá. Sú virkjun er svo lítil, að hún kemur að sáralitlu gagni sem vararafstöð, svo sem reynslan sýndi í óveðrinu á dögnum, og þar að auki er venjulega hverfandi rennsli í ánni, þegar verst gegnir á veturnum.

Á Grenivík eru hús hituð með raforku eða oliukyndingu, sem háð er raforku. Hreppsnefnd Grýtubakkahrepps hefur óskað eftir því að fá varastöð á Grenivík, en Rafmagnsveitur ríkisins hafa fram til þessa ekki léð máls á því.

Það styður mjög tillögugerð þessa, að á Norðurlandi vestra og eystra, sem nú eru að verða eitt raforkusvæði, er úllit fyrir að verði að grípa til þess ráðs til þess að afla nægilegrar raforku að stórauka dísilvélakost. Iðnaðarráðherra hefur staðfest á Alþingi, að Norðlendingar fái ekki örugga orku frá Landsvirkjun fyrr en sumarið 1976, jafnvel þótt háspennulína um byggðir eða öræfi risi fyrr. Ýmsir kunnáttumenn bera bríður á, að þessi áætlun standist, en jafnvel þótt hún standist, er þörf á stórfelldri raforku frá dísilstöðvum á Norðurlandi næstu ár, ef ekki á að verða þar algjört öngþveiti og stöðnun vegna orkuskortis. Undirbúningi vatns- eða gufuvirkjana, sem til greina koma til þess að leysa tímabundinn vanda heima- markaðs raforku á Norðurlandi, hefur verið frestað, þannig að ekki er von á, að þar komist virkjun í gagnið fyrr en með Kröfluvirkjun árið 1977 eða 1978, og má vel halda á spöðunum, ef svo á til að takast. Yfirlýsingar aðila að samningi um lausn Laxárdeilunnar benda ekki til þess, að samkomulag verði um að auka orkuvinnslu í Laxá frá því, sem nú er. Því hnígur allt til þess, að eingöngu sé um þann kost að ræða að auka raforkuframleiðslu með dísilvélum á Norðurlandi til þess að brúa bilið, þar til háspennulínan að sunnan verður risin og Kröfluvirkjun hefur hafið orkuvinnslu.

Til glöggvunar um orkuþörfina á Norðurlandi næstu árin hafa flm. aflað upplýsinga um orkuspar Rafmagnsveitna ríkisins og Laxárvirkjunar á Norðurlandi næstu ár. Í forsendum spánna um aukna orkuþörf er ekki gert ráð fyrir frekari aukningu raforkusölu til húshitunar, þótt búast megi við mikilli hækkun olíuverðs og þar af leiðandi aukinni ásókn í rafhitun húsa. Þrátt fyrir þessar varfærnislegu forsendur spánna um aukna orkuþörf á Norðurlandi er gert ráð fyrir, að afla þurfi orku sem hér segir frá dísilvélum á Norðurlandi á næstu árum, og er þá sú forsenda fyrir spánum, að Norðlendingar fái ekki aukna raforku frá innlendum orkugjöfum á tímabilinu.:

	Nl. vestra		Nl. eystra	
	afl,	millj. kwst.	afl.	millj. kwst.
1974	8.4	7.0	3.5	13.0
1975	10.8	10.0	4.0	15.6
1976	13.0	18.0	4.5	18.0
1977	15.4	32.0	5.0	20.5
		67.0		67.1

Af þessari töflu er ljóst, að setja verður upp dísilstöðvar, sem hafa samtals 17.5 megawatta afl, og framleiða þarf 82 milljónir kwst. af raforku með dísilstöðvum á Norðurlandi, þótt örugg raforka fáiast með línu að sunnan á sumrinu 1976. Úr þessu mætti ef til vill nokkuð draga, ef línan kæmi fyrr að sunnan, og kæmi hún þá í gagnið, þegar tíðarfar er bliðast. En augljóst er, að þörfin á að koma upp framangreindum varaafstöðvum er samt sem áður fyrir hendi vegna þessa ástands, þar sem orkuflutningur að sunnan yrði mjög svo óöruggur og engin

trygging fyrir, að rafmagn yrði til á þá línu, þegar verst gegndi fyrir Norðlendingum.

Sú mynd, sem hér hefur verið dregin upp, sýnir svart á hvítu, að þörf er stóráukinnar raforku frá dísilvélum á Norðurlandi næstu árin. Mikilvægt er, að þeirrar orku verði aflað með því að reisa dísilstöðvar í mestu þéttbýlisstöðum, þar sem þær eru ekki fyrir hendi áður. Á Norðurlandi eystra eru nú varastöðvar á Hjalteyri 300 kw, á Akureyri 7.5 MW, á Húsavík 500 kw, Raufarhöfn 400--500 kw, og svipuð stöð er á Þórshöfn. Á Ólafsfirði þyrfti að koma upp 500 kw stöð, jafnstórri stöð á Dalvík, 300 kw stöð á Grenivík og Kópaskeri og lagfæra vélar á Raufarhöfn, sem munu vera úr sér gengnar. Áætlað er, að þessar stöðvar kosti í stofnkostnaði um 1 millj. kr. á hvern 100 kw, og mundu því allar þessar stöðvar kosta í uppsetningu um 16 millj. kr. Þær gætu á hinn hóginn á einni óveðursviku forðað tugmilljóna króna tjóni, auk þess sem nauðsynlegt kann að vera að grípa til þeirra til þess að forða frá öngþveiti í orkumálum næstu árin.

Í undirbúningi er að kaupa 7 MW dísilstöð til Akureyrar. Sú stöð er fyllilega tímabær, einkum vegna þess, að rennslistruflanir í Laxá hafa nú miklu meiri áhrif á orkuframleiðslu árinna en áður, eftir að nývirkjun var reist þar. Ástæðan er sú, að rennsli árinna er nýtt tvisvar. Þessi aukning varaafls á Akureyri gefur ókunnugum ef til vill tilefni til að spyrja, hvort þetta sé ekki nóg í bili á orkuveitusvæðinu. Því er til að svara, að svo er alls ekki. Til miklu meira varaafls þarf að grípa á Norðurlandi, öryggisleysið í óveðrum hefur fremur aukist en minnkað með nývirkjun Laxár, og línubílanir milli staða geta valdið stórtjóni. Þegar þannig er ástatt, að gera þarf sérstakar ráðstafanir til aukningar varaafls á Norðurlandi, svo sem hér hefur verið rökstutt, þykir flm. einsýnt að gera það með þeim hætti, að það veiti sem mest öryggi flestum byggðum í Norðurlandskjördæmi eystra og sé því hagkvæmasta leiðin, þegar til lengdar kætur.